

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

В.А. Куц

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

*Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та
самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія*

Київ – 2026 рік

РОЗРОБНИК: кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук Віктор КУЦ

Рецензент: професор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології, *філософії та суспільних наук* Ольга ДРОБОТ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук Протокол № 1 від 26.08.2026

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту Протокол № 1 від 27.08.2026

ЗМІСТ

Вступ
1. Опис навчальної дисципліни
2. Структура навчальної дисципліни
3. Зміст навчальної дисципліни
4. Рекомендації щодо складання термінологічного словника, написання есе, рефератів, доповідей, тез
5. Критерії та система оцінювання результатів навчання
6. Рекомендовані джерела інформації
Додатки

ВСТУП

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи розроблені з метою допомоги у самостійній роботі здобувача з вивчення дисципліни «Соціальна філософія».

При опрацюванні матеріалу для формування відповідних компетентностей з напрямку психологічного консультування здобувач повинен:

- чітко розуміти мету та суть отриманого завдання;
- розібрати та проаналізувати конспект лекцій та рекомендовану літературу;
- визначити та надати аргументовані відповіді на поставлені питання;
- виконати поставлені завдання;
- виокремити перелік питань, що потребують додаткового опрацювання чи пояснення викладача.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Соціальна філософія» присвячена вивченню фундаментальних закономірностей функціонування, розвитку та трансформації суспільства як цілісної системи. У межах курсу розглядаються філософські засади аналізу соціального буття, взаємодія суспільства й особистості, структура соціальних інститутів, поняття соціальної справедливості, свободи, влади, а також тенденції розвитку сучасного глобалізованого та цифрового суспільства. Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системного філософсько-соціального мислення, здатності критично аналізувати сучасні суспільно-політичні та культурні процеси.

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з процесом філософського пізнання дійсності, розвитком суспільства на рівні виробництва, науки і культури як особливого виду відносин і роду соціально-економічної, суспільно-культурної і політичної діяльності, її специфічними формами і аналізом у філософській науці.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів із провідними концепціями та історичними етапами розвитку соціально-філософської думки;
- розкрити сутність суспільства як саморозвивальної системи, його структуру, інститути та закономірності функціонування;
- проаналізувати специфіку соціальної дії, комунікації, соціальних зв'язків та відносин;
- з'ясувати характер взаємодії особистості й суспільства, проблеми соціальної ідентичності, свободи та відповідальності;
- розкрити поняття соціального прогресу, глобалізації, трансформаційних процесів у сучасному інформаційному/мережевому суспільстві;
- сформувати навички критичного аналізу соціальних конфліктів, криз та деструктивних явищ у суспільному житті.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за освітньою програмою):

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються в процесі

[illegible]

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Філософія: її людські виміри і сенс.

Лекція на тему: Філософія: її людські виміри і сенс.

Світогляд як духовно-практичний феномен. Предмет і функції філософії. Цінність філософії для особи і суспільства.

Семінарське заняття на тему: Філософія: її людські виміри і сенс.

Питання:

- Філософія як теоретична наука проти філософії як «мистецтва жити».
- Сенс життя: об'єктивна даність чи суб'єктивний конструкт людини.
- Свобода вибору, тягар відповідальності та екзистенційна тривога.
- Формування людського «Я» через діалог і взаємодію.
- Збереження людської унікальності в епоху штучного інтелекту.
- Скінченність буття як головний чинник цінності людського життя.

Самостійна робота за напрямом: Філософія: її людські виміри і сенс.

1. Складання стислого конспекту з виділенням головної думки;
2. Складання термінологічного словника (мінімум 15 слів).

Література: 6, 8, 10, 11.

Тема 2. Філософський зміст проблеми буття. Діалектика.

Лекція на тему: Філософський зміст проблеми буття. Діалектика.

Світ як єдність об'єктивної дійсності і людських сутнісних сил. Філософський зміст категорії буття. Матерія, рух, простір, час. Генезис свідомості. Структура і рівні свідомості. Філософські закони. Принципи діалектики. Альтернативи діалектики.

Семінарське заняття на тему: Філософський зміст проблеми буття. Діалектика.

Питання:

- Категорія «буття» та його основні форми (природа, людина, дух, суспільство).
- Еволюція уявлень про буття.
- Монізм, дуалізм і плюралізм як онтологічні підходи.
- Діалектика як вчення про загальний розвиток і взаємозв'язок.
- Історичні форми діалектики.
- Три основні закони діалектики (джерело, механізм і напрям розвитку).

- Парні категорії діалектики (причина і наслідок, сутність і явище, можливість і дійсність).
- Діалектика проти метафізики, софістики та догматизму.

Самостійна робота за напрямом: **Філософський зміст проблеми буття. Діалектика.**

1. Складання стислого конспекту з виділенням головної думки;
2. Вирішення філософських задач (до розбору взяти 2 задачі на вибір здобувача).

Задача 1. «Парадокс річки»

Геракліт стверджував: «Все тече, все змінюється, і не можна двічі увійти в одну й ту саму річку». Натомість Парменід заперечував це: «Буття є, а небуття немає. Буття нерухоме, єдине і вічне, а всякий рух – це лише ілюзія органів чуттів».

1. Порівняйте ці дві онтологічні позиції. Хто з філософів обстоює діалектичний підхід, а хто – метафізичний?
2. Чи суперечать ці твердження одне одному, чи вони описують різні рівні дійсності (наприклад, явище та сутність)?

Задача 2. «Апорії Зенона»

Зенон Елейський придумав парадокс про Ахіллеса та черепаху: швидконогий Ахіллес ніколи не наздожене черепаху, бо поки він подолає відстань до неї, вона проповзе ще трохи, і так до нескінченності. Зенон прагнув довести, що рух неможливий для мислення.

1. У чому полягає діалектична природа руху?
2. Як Гегель пояснював цей парадокс через єдність протилежностей?

Задача 3. «Спека і лід»

Ви вимірюєте температуру води. При 1, 10, 50, 99 градусах по Цельсію вона залишається рідкою. Але при додаванні всього 1 градуса відбувається різкий якісний стрибок – вода перетворюється на пару.

1. Поясніть цей фізичний процес через діалектичні категорії: кількість, якість, міра та стрибок.
2. Наведіть аналогічний приклад переходу кількісних змін у якісні з історії суспільства або розвитку особистості.

Задача 4. «Діалектичний трикутник Гегеля»

Розвиток поняття чи явища за Гегелем проходить три етапи: *теза* (початковий стан); *антитеза* (заперечення першого стану, його протилежність); *синтез* (заперечення заперечення, де зберігається все найкраще з перших двох етапів на вищому рівні).

1. Розгляньте приклад зерна: **зерно** (теза) - **рослина** (антитеза) - **нові зерна** (синтез).
2. Проаналізуйте за цією ж триадою процес розвитку людського знання:

стихийна дитяча цікавість - юнацький скептицизм та сумнів - мудре усвідомлене переконання.

Задача 5. «Проблема небуття»

Демокріт вважав, що світ складається з атомів (буття) та порожнечі (небуття). Мартин Гайдеггер у XX столітті стверджував, що «небуття» або «ніщо» відкривається людині через екзистенційний страх (тривогу) і змушує її шукати справжній сенс власного буття.

1. У чому відмінність між *фізичним розумінням небуття* (як порожнечі) та *екзистенційним розумінням небуття* (як скінченності людського життя)?
2. Чому без категорії «небуття» неможливо повноцінно зрозуміти категорію «буття»?

Література: 6, 10, 11.

Тема 3. Філософський аналіз суспільства.

Лекція на тему: Філософський аналіз суспільства.

Соціальне у філософії. Система життєдіяльності людини. Географічне середовище. Екологія і її проблеми. Народонаселення в історичному процесі. Парадигми осягнення історії. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку. Етносоціальна культура.

Семінарське заняття на тему: Філософський аналіз суспільства.

Питання:

- Поняття суспільства та соціального буття у філософії.
- Основні підходи до розуміння суспільства (натуралізм, ідеалізм, марксизм, веберіанство).
- Структура суспільства: сфери суспільного життя (економічна, соціальна, політична, духовна).
- Рушійні сили та суб'єкти історичного процесу (маси, еліти, видатні особистості).
- Лінійний (прогресистський) та циклічно-локальний (цивілізаційний) виміри історії.
- Співвідношення понять «суспільство», «культура» та «цивілізація».
- Типологія суспільств: традиційне, індустріальне, постіндустріальне (інформаційне).
- Глобалізація та виклики мережевого суспільства XXI століття.

Самостійна робота за напрямом: Філософський аналіз суспільства.

1. Підготовка доповіді та презентації (здобувач може самостійно обрати тему зі списку нижче).

- Аксіологічні аспекти взаємозв'язку загальнолюдського та національного та їх діалектика;
- Філософські проблеми єдності і різноманітності культур;
- Вплив екстремальної ситуації на моральні цінності людини;
- Антропологізм як методологічний принцип розуміння суспільних проблем у поглядах В.І. Вернадського.

Література: 1, 2, 4, 6, 7, 9.

Тема 4. Особистість у вимірах філософського аналізу.

Лекція на тему: Особистість у вимірах філософського аналізу.

Людина: індивід – особистість. Потреби, інтереси, соціальні норми. Життєва позиція. Суспільна діяльність: розвиток і виховання особистості. Суспільне виробництво. Продуктивні сили і виробничі відносини. Сутність і соціальні наслідки НТР.

Семінарське заняття на тему: Особистість у вимірах філософського аналізу.

Питання:

- Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність» та «особистість».
- Співвідношення біологічного, соціального та духовного в особистості.
- Проблема соціалізації особистості та її самореалізації в суспільстві.
- Свобода особистості, вибір та екзистенційна відповідальність.
- Формування світогляду, цінностей та внутрішнього «Я» особистості.
- Від відчуження та деіндивідуалізації до гармонійного розвитку особистості.

Самостійна робота за напрямом: Особистість у вимірах філософського аналізу.

1. Підготовка доповіді та презентації (здобувач може самостійно обрати тему зі списку нижче).
 - Самотність і соціальна ізоляція людини в умовах сучасності;
 - Вплив культури споживання на особистість;
 - Відкриття нейронаук та нове розуміння вільної волі людей;
 - Вплив видатних особистостей та звичайних людей на перебіг історії;
 - Творчість і створення власної особистості через мистецтво та працю.

Література: 1, 2, 6, 7, 9.

Тема 5. Духовне життя суспільства.

Лекція на тему: Духовне життя суспільства.

Політична система суспільства. Політична свідомість і культура. Форми суспільної свідомості. Особливості духовної культури. Філософське уявлення про цінності. Цінності в структурі соціуму.

Ієрархія цінностей людського буття. Світоглядна проблематика цінностей.

Семінарське заняття на тему: Духовне життя суспільства.

Питання:

- Поняття духовного життя та суспільної свідомості.
- Структура та рівні суспільної свідомості (буденна та теоретична).
- Форми суспільної свідомості (мораль, право, релігія, мистецтво, наука, політика).
- Ідеологія, суспільна психологія та феномен масової свідомості.
- Культура та духовність як основи збереження суспільства.
- Трансформація духовних цінностей у цифровому та мережевому світі.

Самостійна робота за напрямом: **Духовне життя суспільства.**

1. Складання стислого конспекту з виділенням головної думки;
2. Вирішення філософських задач (до розбору взяти 2 задачі на вибір здобувача).

Задача 1. «Міф про печеру» Платона

У своєму знаменитому міфі Платон описує в'язнів, які від народження прикуті в темній печері. Вони бачать лише тіні на стіні від предметів, які проносять позаду них, і вважають ці тіні єдиною справжньою реальністю. Лише той, хто звільняється і виходить на сонячне світло, пізнає істинний світ ідеологем та сутностей.

1. Які рівні суспільної свідомості символізують «*тіні на стіні*» та «*сонячне світло*»?
2. Наведіть приклад із сучасної медіа-епохи, коли суспільство сприймає «*тіні*» за справжнє духовне життя?

Задача 2. «Печатний верстат і Реформація»

У XV столітті Йоганн Гутенберг винайшов друкарський верстат, а вже у 1517 році Мартін Лютер оприлюднив свої «95 тез». Масовий друк Біблії рідними мовами народів Європи позбавив католицьку церкву монополії на тлумачення Святого Письма та започаткував Реформацію.

1. Як зміна *матеріальних носіїв інформації* впливає на таку форму суспільної свідомості, як релігія?
2. Проаналізуйте, як виникнення Інтернету сьогодні подібним чином змінює масову свідомість та моральні орієнтири суспільства.

Задача 3. «Конфлікт Просвітництва»

У XVIII столітті філософи Просвітництва (Вольтер, Руссо, Кант) вірили, що розвиток науки, права та освіти автоматично зробить суспільство більш моральним і гуманним. Проте XX століття показало, що високий рівень науки та промисловості може співіснувати з тоталітаризмом, масовою пропагандою та нищенням людської гідності.

1. Проаналізуйте взаємозв'язок між такими формами суспільної свідомості, як наука, право та мораль.
2. Чому бурхливий прогрес науки та технологій не гарантує автоматичного зростання духовності й моральності в суспільстві?

Задача 4. «Протестантська етика і дух капіталізму»

Соціолог Макс Вебер довів, що саме релігійні ідеї протестантизму (уявлення про те, що чесна праця, бережливість та професійний успіх є знаком Божого благословення) створили духовну основу для виникнення сучасного західного капіталізму та ринкової економіки.

1. Чи може духовне життя (ідеї, вірування, етика) бути рушійною силою для розвитку матеріального та економічного життя суспільства?
2. Наведіть приклад із сучасності, коли зміна суспільних цінностей або ідеології кардинально змінила економічну чи політичну систему країни.

Література: 1, 2, 5, 6, 7, 8.

Тема 6. Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.

Лекція на тему: Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.

Генезис науки. Закономірності наукового розвитку. Соціальна система науки. Наука – феномен культури. Соціальне передбачення і прогнозування. На шляху до нової цивілізації.

Семінарське заняття на тему: Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.

Питання:

- Наука як особливий тип знання, соціальний інститут та форма духовної культури.
- Структура наукового пізнання: емпіричний та теоретичний рівні.
- Поняття наукової революції, парадигми та зміни наукових картин світу.
- Співвідношення науки, техніки та технологій у постіндустріальному суспільстві.
- Майбутнє людства у глобальних викликах: екологічні, демографічні та техногенні ризики.
- Трансгуманізм, постлюдина та філософські сценарії майбутнього цивілізації.

Самостійна робота за напрямом: Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.

1. Складання стислого конспекту з виділенням головної думки;
2. Написання есе на тему: «Наука як рушій прогресу чи джерело глобальних загроз?».

Література: 3, 6, 8, 9.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СКЛАДАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА, НАПИСАННЯ ЕСЕ, РЕФЕРАТИВ, ДОПОВІДЕЙ

Рекомендації щодо складання термінологічного словника.

Складання термінологічного словника є видом самостійної роботи студента, що включає збір та систематизацію визначень термінів науки.

У словнику зазначаються визначення термінології соціальної філософії з обов'язковим посиланням на відповідні науково-теоретичні (можливо, нормативно-правові) джерела. Мають бути розкритий зміст понять, що позначаються відповідними термінами.

Рекомендується звернути увагу на проблему узгодженості термінології, що міститься в різних джерелах.

Обов'язковими є посилання на джерела, що містять вказані у термінологічному словникові визначення.

Рекомендується зробити узагальнюючий результат аналізу термінології, насамперед стосовно того, як змінювались підходи до визначення тих чи інших психологічних понять.

Рекомендації щодо написання (вирішення) філософської задачі.

Розв'язок задачі повинен мати чітку структуру:

1. **Вступ** – коротка актуалізація проблеми, викладеної у контексті задачі (постановка тези/основного конфлікту).
2. **Основна частина** – послідовна відповідь на кожне поставлене в задачі запитання із глибоким аналізом, наведенням аргументів, історико-філософських прикладів та логічних доводів.
3. **Висновок** – загальний концептуальний підсумок, що формулює авторську позицію та узагальнює вирішення філософського питання.

Основні вимоги до тексту:

- **Аргументованість:** будь-яка висловлена думка має бути обґрунтованою. Слід спиратися на філософські поняття, категорії, концепції мислителів, історичні факти чи виразні приклади із сучасного суспільного життя.
- **Суб'єктивність та самостійність:** розв'язання має висвітлювати власний світогляд автора, його особисту оцінку та критичний погляд на проблему, а не бути простим переказом навчального матеріалу.
- **Лаконічність:** важливо висловлювати думки стисло, ясно та уникати зайвої інформації, зосереджуючись на головній ідеї.
- **Оригінальність та мовна культура:** повний категоричний недопуск плагіату чи копіювання чужих відповідей. Мова викладу має бути українською, живою та діалогічною.

Вимоги до оформлення:

- Шрифт: Times New Roman, розмір 14.
- Міжрядковий інтервал: 1,5.
- Вирівнювання тексту: по ширині.
- Поля: ліворуч – 2 см, праворуч – 1,5 см, зверху та знизу – 2 см.
- Абзацний відступ: 1,25 см.
- Мова: українська

5. КРИТЕРІЇ ТА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Формою підсумкового контролю за навчальною дисципліною є залік.

Контрольні заходи включають поточний контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і за результатами виконання завдань самостійної роботи. Передбачені такі види контрольних заходів: усна співбесіда під час семінарських та практичних занять, усний захист повідомлень за темою семінарського заняття, виконання тестових завдань, перевірка письмового звіту за результатами виконання письмових завдань.

Здобувачу, який **не набрав прохідного мінімуму (60 балів)** з навчальної дисципліни - отримує незадовільну оцінку і вважається таким, що має академічну заборгованість.

5.2. Методи контролю та оцінювання

усне опитування

дискусія

захист доповідей до семінару, презентацій, есе, рефератів

перевірка письмових самостійних робіт

Критерії оцінювання самостійної роботи:

4 бали - здобувач у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову, додаткову літературу та інформаційні ресурси, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження;

3 бали - здобувач у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження.

Допускаються несуттєві неточності;

2 бали - в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, наявні суттєві неточності;

0-1 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповідях чи в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань самостійної роботи.

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 1,25

Критерії оцінювання захисту доповідей, есе, рефератів на семінарському занятті:

3 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання.

2 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, може не вистачати аргументації в поясненнях. Допускаються несуттєві неточності.

1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом. Має помилки у відповіді.

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 3,3

Критерії оцінювання доповнення / участі в дискусіях:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 2,5

Критерії оцінювання презентації, доповідей, есе, рефератів:

Презентація, доповідь, есе, реферат – це наочне представлення результатів самостійної роботи здобувача з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо. Мета презентації – набуття здобувачем навичок з аналізу інформації та наочного представлення результатів дослідження. Критерії оцінювання наведені у таблиці.

Критерії оцінювання презентації, доповіді, есе, реферату

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
<i>3 бали</i>	Всі частини пов'язані з метою і	Результати дослідження узагальнюються з	Матеріал має в основі ключові положення, які	Дослідження надає інформацію в логічній

	предметом дослідження та містять важливі твердження за темою дослідження	метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	повністю розкривають тему дослідження	послідовності і завершується викладенням важливих моментів дослідження
2 бали	Матеріал містить важливі твердження за темою дослідження, але містить не відповідну темі інформацію	Деякі висновки є недостатньо обґрунтованими	Дослідження має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією	Дослідження має певну непослідовність викладу теми дослідження
1 бал	Матеріал має опосередковане відношення до теми дослідження	Висновки є нелогічними або недостатньо обґрунтованими	У ключових положеннях відчувається нестача інформації, що необхідна для поточнення висновків	Дослідження має непослідовність у викладі теми

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 3,3.

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях:

5 балів - здобувач має глибокі знання з теми заняття. Доповідь змістовна, ґрунтовна та відповідає вимогам. Під час підготовки до заняття здобувач використовував творчий підхід, не обмежуючись тільки матеріалами підручника або лекції. Під час заняття здобувач активно бере участь в дискусіях та доповнює відповіді інших. Здатен аналізувати, виявляти причиново-наслідкові зв'язки, формулювати висновки й узагальнення, вільно оперує фактами і відомостями. Протягом відповіді активно використовує приклади для кращого розуміння матеріалу. Завдання виконує повністю, без помилок.

4 бали - здобувач має міцні ґрунтовні знання. Доповідь змістовна та відповідає вимогам. Під час підготовки до заняття здобувач не обмежується тільки матеріалами лекції. Бере участь в обговоренні поставленого питання. Протягом відповіді може використати приклади для кращого розуміння матеріалу. Проте допускає незначні помилки; у викладі деяких питань бракує глибини та аргументації. Завдання виконує повністю, з незначними помилками.

3 бали - здобувач знає тему заняття, має уявлення про навчальний матеріал, але його знання мають загальний характер. Вміє відповідати на окремі поставлені запитання. Допускає певні помилки в трактуванні поставленого питання, не вміє самостійно та творчо мислити, не може вийти за межі теми, має труднощі у формулюванні висновків. У виконанні завдань допускає багато помилок.

2 бали - здобувач має фрагментарні знання, не володіє програмним

матеріалом. Відповіді на всі поставлені запитання не повні або взагалі відсутні. При відповіді часто зупиняється і не може додатково відповідати на запитання. У поставлених завданнях демонструє повне нерозуміння матеріалу, завдання виконані неправильно.

1 бал - здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, не працює в аудиторії, не готовий відповідати на будь-яке запитання з теми заняття. Не вміє робити узагальнення, висновки.

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 2

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів **підсумкового (семестрового) контролю**, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми здобуття освіти та форми підсумкового (семестрового) контролю.

Розподіл балів за темами занять для заліку

Поточне оцінювання та самостійна робота						Всього балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	За підс. зм. модулів / тем занять та СР
10	10	20	20	20	20	100
40 балів			60 балів			
Порогові бали						
Загальна рейтингова оцінка						100

Розподіл балів за видами діяльності (денна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
-------------------------	--	-------------------	--	----------------

Підготовка доповідей, есе, рефератів	3	5	15	Залік
Захист доповідей, есе, рефератів на семінарському занятті, опитування	3	5	15	
Самостійна робота	4	7	28	
Робота на семінарських заняттях	5	6	30	
Участь у дискусіях	2	6	12	
Разом			100	
Розрахунок балу: $15+15+28+30+12 = 100$				

Розподіл балів за видами діяльності (заочна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Підготовка доповідей, есе, рефератів	10	2	20	Залік
Захист доповідей, есе, рефератів, опитування	10	2	20	
Самостійна робота	5	6	30	
Робота на семінарських заняттях	10	2	20	
Участь у дискусіях	5	2	10	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік : $20+20+30+20+10 = 100$				

Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки	
		для екзамену	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/ «excellent»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/ «good»	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок

D	69 - 74 балів	«задовільно»/ «satisfactorily»	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 - 68 балів		Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

6. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. П'янін С.Д. Соціальна філософія: Методичний посібник. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 44 с.
2. Соціальна філософія [Електронний ресурс] : В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. О. Пучков, О. В. Уваркіна ; за ред. д. філос. н., проф. В. О. Ананьїна. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 299 с.
3. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
4. Царенок А. В. Філософія історії: навчально-методичний посібник. Чернігів : Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2026. 92 с.
5. Шабанова Ю. О. Філософія культури : підручник / Ю. О. Шабанова. – Дніпро : ЛІРА, 2019. – 240 с.
6. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. ФІЛОСОФІЯ: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Додаткові:

7. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.
8. Крижановська Т. О., Донець С. А. Філософія і міф: від критики до синтезу в сучасному світі. Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche. 2024. № 22. С. 234–238. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-15.11.2024.054>.
9. Павлов В. Л., Савельєва М. Ю., Суходуб Т. Д. Феномен кризи: погляд з позицій філософії. Political science, philosophy, history and sociology:

development areas and trends in ukraine and eu. 2020. URL:
<https://doi.org/10.30525/978-9934-588-91-4-4>.

10. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. – Київ: КВІЦ, 2020. – 274 с.
11. Шаповалова І. В. Короткий словник-довідник філософських термінів / І. В. Шаповалова. – Миколаїв : НУК, 2024. – 69 с.

Перелік питань для перевірки знань з дисципліни «Соціальна філософія»

1. Філософія як наука і навчальна дисципліна.
2. Світогляд як духовно-практичний феномен.
3. Предмет, об'єкт та функції філософії.
4. Цінність філософії для людини і суспільства.
5. Історичний розвиток світової філософії.
6. Сучасна світова філософія.
7. Філософська думка в Україні.
8. Філософський зміст проблеми буття.
9. Феномен свідомості.
10. Структура свідомості, її основні рівні.
11. Діалектика та її альтернативи.
12. Проблема пізнання у філософії.
13. Єдність чуттєвого та раціонального у філософському пізнанні.
14. Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу.
15. Творчість як конструктивний принцип пізнання.
16. Філософська концепція творчості.
17. Синтезуюча природа творчості.
18. Логіка та методологія наукового пізнання.
19. Суспільство як системи і життєдіяльність людини.
20. Діяльність як спосіб існування соціального.
21. Суспільство і природа: взаємозв'язок та взаємозалежність.
22. Географічне середовище.
23. Екологія та екологічні проблеми в Україні.
24. Якісний стан населення.
25. Парадигми осягнення історії.
26. Суспільно-економічна формація.
27. Культура і цивілізація.
28. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку.
29. Поняття рушійні сили розвитку суспільства.
30. Суб'єкти суспільного розвитку.
31. Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їхнього розвитку.
32. Діалектика розвитку процесів етно-суспільного буття.
33. Людина: індивід, особистість, індивідуальність.
34. Потреби та інтереси.
35. Соціальна норма.

36. Життєва позиція.
37. Виховання особистості.
38. Поняття суспільного виробництва.
39. Продуктивні сили і виробничі відносини.
40. Сутність науково-технічної революції.
41. Соціальні наслідки науково-технічного прогресу.
42. Держава – базовий інститут політичної системи.
43. Національна держава і громадянське суспільство.
44. Сутність духовного життя суспільства.
45. Буденна і теоретична свідомість.
46. Суспільна психологія й ідеологія.
47. Форми суспільної свідомості.
48. Особливості духовної культури суспільства.
49. Цінності в житті людини та суспільства.
50. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності.
51. Цінності в структурі соціуму.
52. Логічні елементи категорії цінності.
53. Ієрархія цінностей людського буття.
54. Цінності як ядро світоглядної проблематики.
55. Філософський аналіз науки.
56. Наука – феномен культури.
57. Майбутнє: проблеми прогнозування.
58. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього.
59. Основні науково-теоретичні характеристики соціального прогнозування.
60. Людство на шляху до нової цивілізації.